

BÖLÜM 48

TROMBOFİLİK HASTANIN YÖNETİMİ

Tuba BULDUK¹

TROMBOFİLİ TANIM VE MEKANİZMASI

Normal kan damarlarında kanın akışkan halde tutulup, vasküler hasar sözkonusu olduğunda yaralanma bölgesinde hızla tıkaç oluşumunun tetiklenmesi ve bu tıkaçın lokalize kalmasının sağlanmasına hemostaz denir. Hemostaz, birbirini dengeleyen mekanizmalar sayesinde mükemmel bir uyum içinde işler. Trombüs tıkaçı ile kanama kontrol altına alınırken, bu tıkaç koruyucu mekanizmalarla sınırlandırılır ki tromboz gelişmesin. Bu mekanizmalar arasındaki dengenin pıhtılaşma faktörleri lehine bozulmasına ise trombofili denir. Trombofili protrombotik bir durum olup, tromboz riskini artırır.

Tromboz; kan akımının bozulmasına neden olacak şekilde damar içinde pıhtı oluşmasıdır. Bu trombüsten kopan bir parçanın başka bir damarda tıkanmaya sebep olmasına ise tromboembolizm denir. Tromboz venöz veya arteriyel sistemde meydana gelebilir. Ve-

nöz tromboz, vücudun 'etkilenen kısmında' tıkanıklığa yol açarken, arteriyel trombozun kan akışındaki güçlü etkisinden dolayı ilgili arter tarafından beslenen dokuda 'yaygın' hasar meydana gelir.

TROMBOZDAN KORUYUCU MEKANİZMALAR

Çeşitli fizyolojik mekanizmalarla tromboz önlenmeye çalışılır.

1. Proteinaz İnhibitörleri

- Antitrombin (AT): Serin protein yapısındaki antitrombin, doğal koagülasyon inhibitörlerinin en güçlüsüdür. Plazmada yarı ömrü 61-72 saattir; F9a, F10a, F11a ve F12a'yı indirger. AT sürekli aktif haldedir ancak heparan sülfat varlığında söz konusu proteinlere adezyonu artar.

¹ Uzm. Dr., SBÜ Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi, tuba.kiraz@hotmail.com

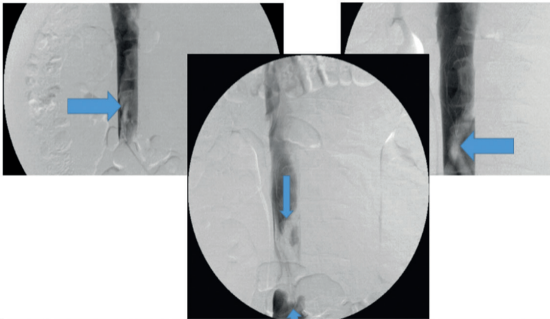
tedavinin ne kadar süreyle kullanılacağıdır. Bu karar verilirken trombozun tekrarlama ihtimali ve antikoagülan tedavi ilişkili kanama riski değerlendirilir.

Gebelik planlayan veya gebe olan trombofilili kadınlarda, intrauterin anormalliklere neden olabileceği için ilk 13 hafta varfarin yerine düşük moleküler ağırlıklı heparin (LMWH) tercih edilmektedir. Warfarin ve düşük moleküler ağırlıklı heparin (DMAH) emzirmede güvenle kullanılabilir.

Tromboliz (fibrinolitik tedavi); pıhtıları parçalayan bir ilacın intravenöz veya kateter yoluyla doğrudan etkilenen damara uygulanmasıdır.

Cerrahi

- Inferior vena cava (IVC) filtreleri : Amaç; bir damara filtre yerleştirilerek pıhtılardan kopabilecek büyük parçaların pulmoner damarlara yerleşmesini engellemektir. IVC filtreleri antikoagülan tedavi uygun olmadığında veya durdurulması gerektiğinde kullanılır, tek başına antikoagülan tedavinin alternatifi değildir.
- Cerrahi Trombektomi: Tıkalı kan damarına kesi yaparak pıhtının çıkarıldığı bir ameliyat türüdür.

Resim 3. Vena cava inferior trombozu ve filtreyi gösteren anjio görüntüsü (Kaynak: Dr. Berat ACU)

KAYNAKLAR

- Abdul Sultan A., West J., Stephansson O., Grainge M.J., Tata L.J., Fleming K.M., Humes D., Ludvigsson J.F. , “Defining venous thromboembolism and measuring its incidence using Swedish health registries: a nationwide pregnancy cohort study”. *BMJ Open*. 5 (11): e008864 (doi:10.1136/bmjopen-2015-008864)
- Bates S.M., Greer I.A., Pabinger I., Sofaer S., Hirsh J. (June 2008). “Venous thromboembolism, thrombophilia, antithrombotic therapy, and pregnancy: American College of Chest Physicians Evidence-Based Clinical Practice Guidelines (8th Edition)”. *Chest*. 133 (6 Suppl): 844S–886S (doi:10.1378/chest.08-0761)
- Gomes M.P., Deitcher S.R. (October 2004). “Risk of venous thromboembolic disease associated with hormonal contraceptives and hormone replacement therapy: a clinical review”. *Arch. Intern. Med*. 164 (18): 1965–76 (doi:10.1001/archinte.164.18.1965)
- Hylckama V., Helmerhorst F., Vandenbroucke J., Doggen C., Rosendaal F., The venous thrombotic risk of oral contraceptives, effects of oestrogen dose and progestogen type: results of the MEGA case control study. *BMJ* 2009;339:b2921 (doi: http:// dx.doi.org/10.1136/bmj.b2921)
- Tunalı A. Hematopoietik Sistem. Ed: Kaysı A:İç Hastalıkları (Semiyoloji). Alfa Yayınları, İstanbul, 13. Basım, 2019
- Türk Hematoloji Derneği Edinsel Kanama Bozuklukları Ve Kalıtsal Trombofili Tanı ve Tedavi Kılavuzu, Sürüm Temmuz 2011
- Virchow, R. *Thrombosis and embolie (1846-1856)*. Canton, Massachusetts: Science History Publications. ISBN 0-88135-113-X